

BUGU

Dil ve Eğitim Dergisi

BUGU
Journal of Language and Education

6/4, 489-511

TÜRKİYE

www.bugudergisi.com

E-ISSN: 2717-8137

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 28.11.2025

Makale Kabul Tarihi: 14.12.2025

Kırcı, A. (2025). Yapay zekâ uygulamalarının temel dil becerilerine etkisini inceleyen lisansüstü tezlerin eğilimleri. *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 6(4), 489-511. <http://dx.doi.org/10.46321/bugu.1219>

YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARININ TEMEL DİL BECERİLERİNE ETKİSİNİ İNCELEYEN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN EĞİLİMLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Ali KIRCI

Artvin Çoruh Üniversitesi alikirci@artvin.edu.tr ORCID

Öz

Bu araştırmanın amacı, hızla gelişen teknoloji ile birlikte insan hayatının birçok noktasına temas eden yapay zekâ uygulamalarının temel dil becerileri üzerindeki etkisini inceleyen lisansüstü tezlerin eğilimlerini ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında yapay zekâ uygulamalarının temel dil becerileri eğitiminde nasıl konumlandırıldığı, dil becerileri ile ilişkilendirilme biçimleri, hangi dil becerisinin ağırlıklı olarak tezlere konu olduğu, araştırmaların amaçları, kullanılan araştırma yöntemleri, ulaşılan sonuçlar ve alan yazınındaki genel eğilimlerle örtüşme düzeyleri değerlendirilmiştir. Araştırma nitel araştırma yöntemi kullanılarak yürütülmüş ve betimsel içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma kapsamına alınan tezler, araştırmacı tarafından belirlenen dâhil etme ve hariç tutma ölçütleri dikkate alınarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda anahtar kelimeler kullanılarak YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde erişime açık olan tezler taranmış ve 72 tez çalışmasına ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında belirlenen ölçütler dikkate alınarak incelenen tezlerin 39'u araştırma kapsamı dışında bırakılarak dâhil etme ölçütlerini karşılayan 33 tez incelenmiştir. Tezlerin amaçları, problem durumları, konu edindiği dil becerisi, kullanılan yapay zekâ uygulamaları, çalışma grupları, desenleri, kullandıkları öğretim teknikleri/stratejileri ve sonuçları incelenerek tezlerin eğilimleri belirlenmiş ve ulaşılan sonuçlar arasındaki örüntüler ortaya konulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Yapay zekâ, temel dil becerileri, eğilim, inceleme.

TRENDS IN POSTGRADUATE RESEARCH ON THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATIONS ON BASIC LANGUAGE SKILLS

Abstract

The aim of this study is to reveal the tendencies of graduate theses that examine the effects of artificial intelligence applications—which increasingly permeate various aspects of human life with rapidly developing technology—on basic language skills. Within the scope of the research, how artificial intelligence applications are positioned in basic language skills education, the ways in which they are associated with language skills, which specific language skills are predominantly focused on, the objectives of the studies, research methodologies employed, findings reached, and their alignment with general

trends in the literature were evaluated. The study was conducted using a qualitative research approach, and descriptive content analysis was adopted. Theses included in the study were selected based on inclusion and exclusion criteria determined by the researcher. Accordingly, theses accessible in the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK) were scanned using relevant keywords, and 72 studies related to the subject were identified. Considering the criteria set within the scope of the research, 39 theses were excluded, and 33 theses that met the inclusion criteria were examined in detail. The examined theses were analysed in terms of their aims, problem statements, targeted language skills, artificial intelligence applications used, sample characteristics, research designs, instructional techniques/strategies, and findings. Based on this analysis, the tendencies of the theses were identified, and patterns across the results were revealed.

Keywords: Artificial intelligence, language skills, trend, analyze.

Ø. Giriş

Dijitalleşmenin her geçen gün etkisinin arttığı günümüzde yapay zekâ uygulamaları hayatın her alanında olduğu gibi eğitim-öğretim faaliyetlerini de köklü biçimde etkileyen, biçimlendiren ve dönüştüren önemli yeniliklerden biri hâline gelmiştir (Bozkurt, 2023; Dwivedi, 2021; Tan vd., 2025). Makine öğrenmesi ve dil işleme modellerindeki hızlı gelişmeler bu yeniliklerin öğrenme ortamına nüfuzunu artırmış; öğrenme ortamının bireyselleştirilmesi, iş birlikli öğrenme ortamlarının oluşturulması, öğrenen performansının anlık ve ayrıntılı bir şekilde izlenmesi, veri odaklı bir ölçme değerlendirme sisteminin yapılandırılması gibi pek çok yeniliğin mevcut eğitim faaliyetlerine dâhil olmasını sağlamıştır (Boztepe, 2025; Tan vd., 2024; Qian, 2025). Söz konusu bu teknolojik gelişmeler dil eğitiminde destekleyici araçlar olmanın yanı sıra öğrenme süreçlerinin kalitesini artıran, öğrenenlere bağımsız öğrenme deneyimleri sunan, motivasyon artışı sağlayan ve öğretim tasarımlarının yeniden biçimlendirilmesine etki eden temel bileşenlerdir (Er & Alyılmaz, 2022; Boztepe, 2025; Şimşek, 2025). Öyle ki yapay zekâ uygulamaları dil öğretiminin temelini oluşturan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin kazandırılmasında sunduğu fırsatlar sayesinde alan yazınında daha da etkili hâle gelmekte ve araştırmacıların ilgisini çekmektedir. Her geçen gün artan araştırma sayısı yapay zekâ uygulamalarını destekleyici materyal olmanın ötesine taşıyarak dil eğitiminin çeşitli boyutlarını yeniden biçimlendiren etkili bir araç hâline getirmektedir.

Yapay zekâ uygulamalarının günlük yaşamın bir parçası hâline gelmesi ChatGPT'nin 2022 yılının sonlarında tanıtılmasıyla gerçekleşmiş (Rudolph vd., 2023; Zhang vd., 2022) ve eğitim faaliyetleri üzerindeki artan etkileri de bu duruma paralel olarak gelişmiştir fakat yapay zekâ uygulamalarının eğitim faaliyetlerinde kullanımı söz konusu tarihin çok daha öncesine dayanmaktadır. Eğitimde yapay zekâ kullanımının izlerini 1970'li yıllara kadar sürmek mümkündür (Carbonell, 1970). 1980 ve 90'lı yıllarda ise problem çözme stratejilerine dayanan yapay zekâ uygulamalarının eğitim süreçlerine dâhil edilmesine yönelik araştırmaların gerçekleştirildiği görülür (Anderson vd., 1995). Bu gelişmeler hem yapay zekânın eğitim faaliyetlerindeki sürecinin anlaşılması hem de pedagojik açıdan geçirdiği dönüşüm için önemli veriler sunmaktadır. Birçok araştırmacı tarafından da vurgulandığı üzere yapay zekâ yalnızca otomatik tekrarlar üreten bir mekanizma değil öğrenme süreçlerine dâhil edilmesi hâlinde öğrenen profiline uyum sağlayan, öğrenme performansını artıran, bilişsel ve duyuşsal becerileri destekleyen, pedagojik anlamda önemli fırsatlar sunan bir araçtır (Boztepe, 2025; İncemen & Öztürk, 2024; Tan vd., 2025; Wang vd., 2024). Yüzyıllara dayanan bir geçmişe sahip olmamasına rağmen göstermiş olduğu hızlı gelişim yapay zekâ uygulamalarının daha etkili ve öğrenen odaklı bir yapıya kavuşmasını sağlamıştır.

Yapay zekâ teknolojilerinin eğitim-öğretim faaliyetlerindeki en belirgin etkileri üretken dil modellerinin geliştirmesiyle birlikte deneyimlenmeye başlanmıştır. Özellikle ChatGPT'nin kullanıma erişiminin açılması bireylerin bilgiye erişimini hızlandırmakla kalmamış; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin etkileşimini artırarak farklı tecrübelerin deneyimlenmesine olanak sağlamıştır. Özet çıkarmadan bilgiyi yapılandırmaya, dil bilgisi denetiminden konuşmanın biçimlendirilmesine, dinleme etkinliklerinden yaratıcı yazmaya kadar dil becerisini ihtiva eden birçok alanda çok kısa sürede etkili hâle gelen bu araç, dil becerilerinin öğretimine ilişkin gerçekleştirilen araştırmaların merkezinde yer almaya başlamıştır (Dal & Tunagür, 2025; Delfin vd., 2025; Katı & Can, 2024; Khampusaen, 2025; Şenyaman, 2023). Bu gelişmeler üretken yapay zekâ araçlarının eğitim ortamlarında edilgen bir destekleyici konumunda olmasından çok aktif bir bileşen olduğunu göstermektedir. Eğitim faaliyetlerinde yaşanan bu dönüşüm ve yapay zekânın bu denli hızlı bir şekilde öğrenme ortamlarına dâhil edilmeye başlanması beraberinde birtakım tartışmaları da gündeme getirmiştir. Birçok araştırmacı tarafından da belirtildiği üzere yapay zekânın öğrenme ortamlarını dönüştürme potansiyelinin giderek artmasına (Akyel & Tur, 2024; Bozkurt, 2023; Qian, 2025) rağmen gerçekleştirilen araştırmaların bu dönüşümü ne denli yakaladığı, dil becerilerinin araştırmalara konu olma yoğunluğu ve söz konusu uygulamaların çeşitliliği hakkında netleştirilmeyen pek çok unsur vardır. Öyle ki çok kısa sürede günlük yaşamımızın dahi her anına dâhil olan yapay zekâ uygulamaları hakkında bilimsel araştırma hacmi hızla artmış, sunmuş olduğu fırsatlar, zoluklar ve tehlikeler araştırılmaya başlanmıştır (Altun, 2024; Boztepe, 2025; Doğan vd., 2025; Llerena-Izquierdo & Ayala-Carabajo, 2025). Artan hacim konu alanına yönelik çalışmaların eğilimlerini görmeyi de zorlaştırmıştır. Özellikle dil becerileri dikkate alındığında temel beceriler arasındaki orantısız yığılma, metodolojik farklılıklar ve dağınık yapı bütüncül değerlendirmeyi giderek zorlaştırmaktadır. Bu durum hızla büyüyen araştırma alanının bütüncül bir şekilde incelenmesinin ve eğilimlerin belirlenmesinin gelecekte gerçekleştirilecek araştırmalara ışık tutması açısından önemini ortaya koymaktadır.

Yapay zekâ uygulamalarının temel dil becerilerine etkisini inceleyen lisansüstü tezlerin sistemli bir şekilde incelenmesi, giderek önem kazanan yapay zekâ uygulamalarının söz konusu alandaki mevcut durumunu belirleme açısından bir gereklilik olduğu söylenebilir. Tezlerin gerçekleştirildiği eğitim seviyesi, benimsedikleri yöntemler, uygulama alanı olarak seçtikleri dil becerileri, amaçları, kullandıkları stratejiler, kullandıkları yapay zekâ araçları ve sonuçlarının bütüncül bir şekilde ele alınması bu alandaki gelişimin ve eğilimin görünür kılmasına olanak tanımaktadır. Bu tür bir inceleme yapay zekânın ulusal alan yazınındaki mevcut durumunu ortaya koyacağı gibi uluslararası alan yazını ile ne kadar uyumlu olduğunu da belirleme açısından önem taşımaktadır. Ayrıca mevcut araştırmaların güçlü ve zayıf yönlerini belirleyerek hangi beceriye ilişkin daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğunun tespit edilmesini sağlama açısından da önem taşımaktadır. Dolayısıyla bu araştırma Türkiye'de gerçekleştirilmiş yapay zekânın dil becerilerine etkisini inceleyen araştırmaları bileştirmekle kalmayıp, sistematik bir şekilde analiz ederek araştırmaların eğilimlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

Yapay zekâ uygulamalarının temel dil becerilerine etkisini inceleyen araştırmaların yıllara göre dağılımı nasıl değişmektedir?

Yapay zekâ uygulamalarının temel dil becerilerine etkisini inceleyen araştırmaların beceri alanlarına göre dağılımı nasıl değişmektedir?

Yapay zekâ uygulamalarının temel dil becerilerine etkisini inceleyen araştırmalar hangi yapay zekâ araçlarını tercih etmiştir?

Yapay zekâ uygulamalarının temel dil becerilerine etkisini inceleyen araştırmaların elde ettiği sonuçlar nelerdir?

1. Yöntem

1.1 Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada yapay zekâ uygulamalarının temel dil becerilerinin öğretiminde kullanıldığı çalışmaları sistematik olarak bir araya getirmek ve incelemek amacıyla betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Betimsel içerik analizi, sınırları belirlenmiş bir konuda gerçekleştirilmiş araştırmaların ayrıntılı biçimde incelenmesidir (Ültay vd., 2021). Betimsel analiz, araştırılan konunun önceden belirlenmiş temalar dâhilinde çözümlenmesini ve sunulmasını sağlayarak geniş ve bütüncül bir tablo sunmak için oldukça elverişli bir yöntemdir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Aynı zamanda ilgili alanda yeni çalışma yapmak isteyen araştırmacılara kapsayıcı bir çerçeve sunarak söz konusu araştırma alanındaki eğilimlerin ortaya çıkarılmasını sağlamaktadır (Miles vd., 2014). Bu araştırmada da yapay zekâ uygulamalarının temel dil becerileri üzerindeki etkisini inceleyen çalışmaların genel eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla betimsel içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir.

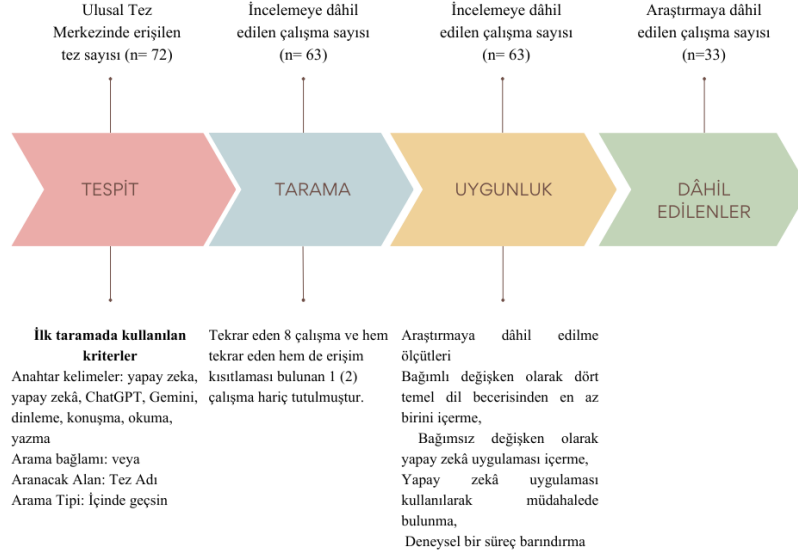
1.2 Veri Toplama Aracı ve Ölçütleri

Yapay zekâ uygulamalarının temel dil becerileri üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla dâhil etme ve hariç tutma ölçütleri belirlenmiştir. Ölçütlerin belirlenmesi amacıyla öncelikle ilgili alan yazını taranmış, Türkçe eğitimi ve bilişim teknolojileri alan uzmanlarıyla görüşmeler yapılmış elde edilen bulgular sonucunda araştırma kapsamına dâhil edilecek ölçütler belirlenmiştir. Ölçütlere uygun araştırmaların kapsam içerisine alınması için araştırmanın örnekleme başka bir ifadeyle verileri ölçüt örnekleme yöntemi dikkate alınarak elde edilmiştir. Ölçüt örnekleme yöntemi araştırmacı/lar tarafından ilgili konuya ilişkin ölçütlerin belirlenmesine, söz konusu ölçütlere uyan katılımcıların, olguların veya durumların seçilmesine ve çalışma verilerini araştırmanın amacına odaklamaya dayanan örnekleme stratejisidir (Patton, 2015; Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu yöntem dikkate alınarak araştırma nesnesi olarak belirlenen çalışmaların ölçütleri YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yayımlanmış olması, bağımsız değişken olarak en az bir yapay zekâ uygulaması içermesi, bağımlı değişken olarak dört temel dil becerisinden en az birini içermesi, deneysel bir müdahale barındırması, öğrenciler veya öğrenenlerle gerçekleştirilmiş olması olarak belirlenmiştir. Bu ölçütleri karşılayan araştırmaların belirlenmesi amacıyla YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanına “yapay zekâ”, “yapay zekâ”, “dinleme”, “konuşma”, “okuma”, “yazma”, “ChatGPT”, “Gemini”, “Copilot”, “Claude” anahtar kelimeleri yapay zekâ veya onu işaret eden adlandırma ve bir dil becerisi olmak üzere farklı kombinasyonlarda girilerek tarama yapılmıştır. Bu tarama sonucunda 72 araştırmaya erişilmiştir. Erişilen 72 araştırma içerisinde tekrar eden 8 çalışma ve hem tekrar eden hem de erişim kısıtlaması bulunan 1 (2) çalışma araştırma kapsamının dışına alınarak 63 araştırma ile süreç yürütülmüştür. 63 araştırmanın tam metni incelenmiş ve dâhil etme ölçütlerini taşımayan 30 araştırma çalışma kapsamının dışında bırakılmıştır. Geriye kalan 33 araştırma kapsama dahil edilerek incelenmiştir. Dâhil etme ve hariç tutma ölçütlerinin uygulanma aşamasında PRISMA kılavuzu (Moher vd., 2009) dikkate alınarak çalışmanın niteliğini olumsuz etkileyecek unsurlardan kaçınılmıştır. Aşağıdaki şekilde lisansüstü tezlerin araştırılma sürecini gösteren PRISMA akışı yer almaktadır.

Şekil 1: PRISMA Akış Görseli

PRISMA AKIŞ GÖRSELİ

1.3 Araştırma Materyali

Araştırma kapsamında belirlenen anahtar kelimeler ile YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde gerçekleştirilen tarama sonrasında ulaşılan 72 lisansüstü çalışma dâhil etme ve hariç tutma ölçütleri dikkate alınarak incelenmiş ve 39 lisansüstü çalışma kapsam dışında bırakılarak 33 çalışma incelemeye dâhil edilmiştir. İncelenen araştırmaların 30'u yüksek lisans 3'ü doktora tezidir. Söz konusu lisansüstü çalışmaların sistematik ve ayrıntılı bir şekilde analiz edilmesi amacıyla tüm çalışmalar Microsoft Excel elektronik tablosuna tez numarası, araştırmacı adı, dil becerisi, dil ve tez adı olarak kodlanmıştır. Bu işlemin ardından 72 araştırmadan tekrar eden 9 araştırma çıkarılarak 63 araştırma incelenmiştir. Söz konusu süreç iki farklı araştırmacı tarafından gerçekleştirilerek elde edilen sonuçların karşılaştırılması sağlanmıştır. Üzerinde uzlaşılan veri kodlamaları tablolaştırılarak bulgular başlığı altında incelenmiştir.

Tablo 1: Araştırma Kapsamında İncelenen Lisansüstü Tezlerin Özellikleri

Yayın Yılı	Yıl	f		
	2023	1		
	2024	12		
	2025	20		
Düzey	YL/DR	f		
	Yüksek Lisans	30		
	Doktora	3		
Beceri	Dil Becerisi	f		
	Okuma	2		
	Konuşma	8		
	Dinleme	1		
	Yazma	20		
	Okuma ve Yazma	1		
	Konuşma ve Dinleme	1		
Çalışma Grubu	Dil Kursiyeri	Seviye	f	f
		A1	1	
		A2	2	

	B1	2	9
	B2	3	
	Belirtilmemiş		
Üniversite Öğrencisi			17
MEB Öğrenci	Seviye	f	f
	Lise	5	7
	Ortaokul	2	
Çalışma Grubu Sayısı	0-50		24
	51-100		7
	100+		2
Yöntem	Karma		15
	Yarı Deneysel		16
	Zayıf Deneysel		2

Araştırma kapsamına dâhil edilen lisansüstü tezler incelendiğinde çalışmaların 2023-2025 yılları arasında yayımlandığı görülmektedir. Yapay zekâ uygulamalarının temel dil becerilerin etkisini inceleyen tezlerin 30'u yüksek lisans derecesinde 3'ü doktora derecesinde gerçekleştirilmiştir. Yapay zekâ uygulamalarının etkisine yönelik tezlerin büyük bir kısmının yüksek lisans derecesinde yayımlanmış olması söz konusu uygulamaların yaygınlaşmasıyla paralel bir durumu ortaya koymaktadır. Nitekim doktora tez çalışmalarında tez yazım süreci çok daha uzun sürmektedir. Ayrıca YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde hazırlanmakta olan tezler bölümünden tarama yapıldığında 2024-2025 yıllarında yapay zekânın dil becerilerine etkisini ihtiva eden birçok doktora tez başlığının olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan yola çıkıldığında gelecek yıllarda ilgili alandaki doktora tez sayısında bir artışın olacağı ön görülmektedir. Yayımlanmış olan tez çalışmaları bağımlı değişkenleri açısından değerlendirildiğinde ise 20 araştırmanın yazma becerisi, 8 araştırmanın konuşma becerisi, 2 araştırmanın okuma becerisi, 1 araştırmanın dinleme becerisine yönelik olarak gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. 1'er araştırmada da okuma ve yazma ile konuşma ve dinleme becerilerinin birlikte çalışmanın bağımlı değişkenini oluşturduğu görülmektedir.

Yayımlanmış olan lisansüstü tezlerin çalışma grupları incelendiğinde 9 tezin dil kursiyerleriyle 17 tezin üniversite öğrencileriyle 7 tezin ise Milli Eğitime Bağlı okullardaki öğrencilerle gerçekleştirildiği görülmektedir. Dil kursiyerleriyle gerçekleştirilen tezlerin 3'ü B2, 2'si B1, 2'si A2, 1'i A1 derecesindedir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda gerçekleştirilen tezlerin 5'i lise kademesinde 2'si ortaokul kademesinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma grupları dikkate alındığında ise araştırmaların büyük çoğunluğu 50 kişi altı gruplarla gerçekleştirilmiştir.

1.4 Verilerin Analizi

Yapay zekâ uygulamalarının dil becerilerine etkisini inceleyen lisansüstü tezlerin eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla ayrıntılı bir veri analizi gerçekleştirilmiştir. Bu amaca uygun olarak ise araştırmacılara derinlemesine çözümleme imkânı sunan içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi, nitel araştırmalarda sistematik bir incelemeye imkân tanıyarak elde edilen verilerin tema ve kategoriler altında anlamlandırılmasına olanak sunan nitel veri analiz yöntemidir. Bu yöntemde öncelikle veriler kodlanır ve aralarındaki örüntülerden yola çıkılarak anlamlı başlıklar altında birleştirilir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Özellikle kapsamlı verilerin çözümlenerek anlamlı bir bütün hâline getirilmesinde ve genel eğilimin belirlenmesinde yaygın olarak kullanılır (Schreier, 2012).

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin içerik analizi yöntemiyle tanılayıcı özelliklerinin Microsoft Excel elektronik tablosuna kodlanması sağlanmıştır. Bu işlemin

ardından farklı bir Microsoft Excel elektronik tablosuna araştırmacının adı, araştırmanın düzeyi, dil, dil becerisi, araştırmanın amacı, çalışma grubu, desen, müdahaleci/ler, bağımlı değişken/ler, öğretim stratejisi/teknik, kullanılan araç, sonuç başlıkları dikkate alınarak veriler işlenmiştir. Araştırmaların gerçekleştirilme amaçları, hangi yapay zekâ uygulamasına daha çok yer verildiği ve araştırmaların sonuçlarının kapsamlı bir şekilde değerlendirilebilmesi amacıyla tüm verilerin bütüncül olarak analiz edilmesi sağlanmış ve gerçekleştirilen analizler anlam örüntüleri dikkate alınarak tablolar hâlinde sunulmuştur.

1.5 Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliliğinin sağlanması amacıyla dâhil etme ve hariç tutma ölçütleri, kapsama dâhil edilme aşamasındaki PRISMA akışı ve incelemeye alınan tezlerin analiz basamaklarına açık bir şekilde yer verilmiştir. Araştırmanın veri toplama sürecinde kullanılan ölçütlerin araştırmanın amacına uygun bir şekilde belirlenmesi için alan uzmanları ve bilişim teknolojisi uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Ölçütler dikkate alınarak gerçekleştirilen tarama iki farklı araştırmacı tarafından yapılmış ve bu aşamada Miles ve Huberman'ın (1994) kodlayıcılar arası güvenirlilik kat sayısı hesaplanmıştır. Araştırmanın ilk aşamasındaki güvenirlilik kat sayısı %100 olarak belirlenmiş ve ikinci aşama olan verilerin kodlanmasına geçilmiştir. Bu aşamada da iki farklı kodlayıcı tarafından gerçekleştirilen sürecin kat sayısı hesaplanmış ve %96 görüş birliğine ulaşılmıştır. Görüş ayrılığı olan başlıklar müdahaleciler ve araştırma desenleri olarak tespit edilmiş, iki araştırmacının tekrar incelemesinin ardından ortak bir karara varılmıştır. Araştırmanın geçerliğinin sağlanabilmesi için ise tezler kodlanmadan metin içi atıf sistemine uygun olarak hem bulgular kısmında hem de kaynakçada gösterilmiştir. Tezlerden yapılan doğrudan alıntılarla da araştırmanın geçerliği desteklenmiştir.

1.6 Araştırma Etiği

Araştırma etik kurul onayı gerektirmemektedir.

2. Bulgular

Bu başlık altında araştırma kapsamında analiz edilen yapay zekâ uygulamalarının temel dil becerilerine etkisini araştıran lisansüstü tezler, değerlendirme ölçütlerine uygun bir şekilde tablolaştırılarak sunulmuştur.

Tablo 2: Yapay Zekâ Uygulamalarının Temel Dil Becerisine Etkisini Araştıran Lisansüstü Tezlerin İncelemesi

Araştırma	Araştırmanın Amacı	Müdahaleci	Bağımlı Değişken	Kullanılan Araç	Öğretim Tekniği/Strateji	Sonuç
Yavuz (2025) Yüksek Lisans	Yapay zekâ uygulaması kullanarak okuma ve yazma becerisini geliştirmek.	Araştırmacı	Okuma, yazma, yapay zekâ okuryazarlığı	ChatGPT	Yapay Zekâ Okuryazarlığı Gelişim Modeli	Bağımlı değişkenlerin tümünde olumlu yönde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık oluşmuştur.
Yılmaz (2024) Yüksek Lisans	Yapay zekâ araçlarının okuma motivasyonuna etkisini incelemek.	Öğretim Elemanı	Okuma motivasyonu	ChatGPT	Yapay zekâ ile oluşturulmuş okuma materyali	Uygulama sonunda okuma motivasyonunda artış görülmüştür.
Lök (2025) Yüksek Lisans	Yapay zekâ destekli P4C uygulamalarının etkisini incelemek.	Araştırmacı	Okuma başarısı ve okuma motivasyonu	ChatGPT	Yapay zekâ destekli P4C	Uygulama sonrası okuduğunu anlama ve okuma motivasyonu artışı görülmüştür.
Küpçü (2025) Yüksek Lisans	Ders kitaplarına entegre edilen yapay zekâ uygulamalarının konuşma becerisi üzerindeki etkisini incelemek.	Öğretmen	Konuşma becerisi (Akıcılık, Tutarlılık, Telaffuz ve Dil Bilgisi)	ChatGPT	ChatGPT destekli konuşma etkinlikleri	Deney grubunun son test puanında %20 artış gözlemlenirken kontrol grubunda bu artış %9 olarak belirlenmiştir. İstatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.
Aydemir (2025) Yüksek Lisans	Yapay zekâ sohbet botunun konuşma becerisini geliştirip geliştirmediğini incelemek.	Belirtilmemiş	Konuşma becerisi	ChatGPT	Yapay zekâ sohbet robotu	Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test puanlarında anlamlı farklılık yok. Nitel veriler ise dil yeterliliği ve bilgi düzeyinde artışı işaret etmektedir.
Aybat (2025) Yüksek Lisans	ChatGPT ile yapılandırılmış konuşma etkinliklerinin konuşma kaygısına etkisini incelemek.	Araştırmacı	Konuşma kaygısı	ChatGPT	ChatGPT konuşma modülü	Yapay zekâ destekli konuşma pratiğinin öğrencilerin konuşma kaygısını anlamlı düzeyde azalttığı ortaya konulmuştur.
Kurt (2025) Yüksek Lisans	Yapay zekâ araçlarının bağımlı değişkenler üzerindeki etkisini incelemek.	Belirtilmemiş	Yabancı dil kaygısı, yabancı dil konuşma kaygısı, iletişim kurma isteği ve öğrenen	ELSA	Yapay zekâ sohbet robotu	Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test puanlarında anlamlı farklılık yok.

			özerkliği				
Koç (2024) Doktora	Yapay zekâ chatbot kullanımının konuşma ve dinleme becerisine etkisi.	Araştırmacı	Dinleme ve konuşma becerisi	ve	Replika	Chatbot	Uygulama sonrası konuşma başarısında anlamlı bir farklılık bulunmuş, dinleme başarısında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
Ballıdağ (2024) Yüksek Lisans	Sohbet robotlarının konuşma kaygısı üzerindeki etkilerini araştırmak.	Belirtilmemiş	Konuşma kaygısı		CallAnnie	Yapay zekâ sohbet robotu	Uygulama sonrası konuşma kaygısında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.
Taşdemir (2025) Yüksek Lisans	Yapay zekâ destekli etkileşimin konuşma becerisi, kaygısı, motivasyonu ve dijital okuryazarlık üzerindeki etkisini incelemek.	Belirtilmemiş	Konuşma başarısı, kaygısı, motivasyonu, dijital okuryazarlık		ChatGPT ve Gemini	Yapay zekâ destekli etkileşim	Uygulama sonrası konuşma akıcılığı, sözlük seçimi ve motivasyon puanları artmıştır. Kaygı puanı azalmıştır. Nitel veriler de bu sonuçları desteklemektedir.
İskender Topaloğlu (2025) Doktora	Yapay zekâ destekli uyarlanabilir öğrenme ortamlarının telaffuz becerisine, konuşma kaygısına ve öz yeterliğine etkisini incelemek.	Araştırmacı	Telaffuz, konuşma kaygısı ve konuşma yeterliği		SpeechGen. IO	Yapay zekâ destekli uyarlanabilir öğrenme ortamı	Uygulamanın konuşma öz yeterliğini yükseltebileceği, konuşma kaygısını düşürebileceği ve telaffuzda gelişim sağlayabileceği görülmüştür
Yavuz (2023) Yüksek Lisans	Diyalog bazlı yapay zekâ sistemi geliştirmek ve etkilerini test etmek.	Belirtilmemiş	Konuşma özyeterliği		GABBY	Diyalog bazlı yapay zekâ sistemi	Uygulanan müdahalenin katılımcıları olumlu şekilde etkilediği tespit edilmiştir.
Aslan (2025) Yüksek Lisans	Yapay zekâ sohbet botlarının öğrencilerin dinlediğini anlama becerileri ve etkileşimli dinleme stratejileri kullanımları üzerindeki etkisini incelemek.	Belirtilmemiş	Dinlediğini anlama ve etkileşimli dinleme stratejisi		CallAnnie	Sohbet robotu	Dinlediğini anlama becerisinde anlamlı artış gözlemlenmiştir. Öğrencilerin etkileşimli dinleme stratejilerini aktif olarak kullandığı gözlemlenmiştir. Nitel veriler sonuçları desteklemektedir.
Aydın (2025) Yüksek Lisans	Yazma becerilerini geliştirmek amacıyla yapay zekâ destekli bir SDÖ modeli oluşturmak, uygulamak ve değerlendirmek.	Belirtilmemiş	Yazma becerisi, sosyal duygusal yeterlilikler, öz saygı		ChatGPT	Yapay zekâ destekli sosyal duygusal öğrenme	Yazma becerileri arasında anlamlı farklılık bulunmazken sdö ve öz yeterlilik açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Nitel veriler yazma kalitesinde artış olduğunu göstermektedir.

Özdemir (2025)	Yapay zekâ destekli iş birlikli akademik yazma eğitiminin akademik yazma performansı ve motivasyonuna etkisini incelemek.	Belirtilmemiş	Akademik yazma performansı ve motivasyon	ChatGPT	Yapay zekâ destekli iş birlikli akademik yazma eğitimi	Deney grubunun akademik yazma performansı artmış, motivasyonda düşüş görülmüştür. İnsan faktörünün motivasyon açısından önemini ortaya koymuştur.
Eden (2025) Yüksek Lisans	Yazma becerisini geliştirmede yapay zekâ tabanlı geri bildirim aracı Grammarly'nin etkisini incelemek.	Araştırmacı	Yazma becerisi, sosyal duygusal yeterlilikler, öz saygı	Grammarly	Yapay zekâ destekli geri bildirim modeli	Grammarly'nin yüzeysel dil özelliklerinde başarılı olduğu üst düzey yazma becerilerinde etkili olmadığı görülmüştür. Bulgular yapay kullanımının en etkili sonucu öğretmen rehberliğinde verdiğini göstermektedir.
İpek (2025) Yüksek Lisans	Yapay zekâ destekli dillerarası geçiş pedagojisinin uygulanabilirliğini ve yazma becerisine etkisini test etmek.	Araştırmacı	Yazma becerisi	ChatGPT	Yapay zekâ destekli dillerarası geçiş pedagojisi	Yazma puanları deney grubunun lehine artış göstermiş. Nitel bulgularda ise anlam kurma, içerik kavramayı kolaylaştırdığı, özgüven ve öğrenme katılımını artırdığını, sosyal ilişkiler için rahatlatıcı bir atmosfer oluşturduğunu göstermiş.
Erkan (2025) Yüksek Lisans	Yazma becerilerine yapay zekâ destekli öğrenmenin nasıl etki ettiğini incelemek.	Araştırmacı	Yazma becerisi	ChatGPT ve Grok	Yazma için yapay zekâ araçlarını kullanma	Yazma becerisine çeşitli açılardan katkı sağladığı tespit edilmiştir.
Aydın (2025) Yüksek Lisans	Akademik yazma derslerinde yapay zekâ tabanlı geribildirim kullanmanın öğrencilerin öz yeterlilikleri üzerindeki etkisi araştırmak.	Araştırmacı	Akademik Yazma Özyeterliği	ChatGPT	Sınıf içi yapay zekâ entegrasyonu	Akademik yazma yeterliğinde anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Tutumda anlamlı farklılık oluşmuş. Nitel veriler insan odaklı yöntemlerin önemini koruduğunu göstermiştir.
Sirkecioğlu (2025) Yüksek Lisans	Yazma yeterliği ve tutumunu geliştirmek amacıyla yapay zekâ araçlarının entegrasyonu.	Araştırmacı	Akademik yazma yeterliği ve tutum	ChatGPT, Copilot, MirrorThink AI, IdeaGenerator AI, Textero AI ve Grammarly	Sınıf içi yapay zekâ entegrasyonu	Grupların akademik yazma öz yeterlikleri yükselmiştir fakat deney ve kontrol grubunda anlamlı farklılık yoktur.
Erol (2025) Yüksek	ChatGPT'nin yazma stratejileri üzerindeki etkisini	Öğretmen	Yazma stratejisi	ChatGPT	Aracılı Öğrenme Deneyimi	Deney grubunun yazma stratejileri kontrol grubuna göre anlamlı farklılaşmış. Nitel veriler ise

Lisans	araştırmaktır.					Gpt'nin motive edici, yönlendirici ve kolaylaştırıcı olduğunu vurgulamış.
Akkaya (2025) Yüksek Lisans	AI Chatbot destekli geri bildirimin yazma başarısı ve özyeterliliği üzerindeki etkisini incelemek.	Araştırmacı	Yazma başarısı ve yazma öz yeterliliği	ChatGPT	Yapay zekâ sohbet robotu	Nicel veriler anlamlı olarak farklılaşmamış fakat nitel veriler yapay zekâ geri bildiriminin hızlı ve her zaman kullanılabilir olarak yazma sürecini zenginleştirdiğini göstermiştir.
Karabulut (2024) Yüksek Lisans	Yapay zekâ destekli sohbet botlarının yazma becerileri ve İngilizce öğrenmeye yönelik motivasyon üzerindeki etkilerini incelemek.	Araştırmacı	Yazma başarısı ve motivasyon	ChatGPT, CopyAI, Hyperwrite ve Google Gemini	Yapay zekâ sohbet robotu	Deney grubunun yazma becerisi ve motivasyonlarında anlamlı farklılık yokken kontrol grubunda anlamlı farklılık oluşmuş. Fakat nitel verilere göre deney grubu kelime ve dil bilgisi becerilerini geliştirdiğini öne sürüyor.
Berk (2024) Yüksek Lisans	Yapay zekâ destekli yazma araçlarının entegrasyonunun üstbilişsel yazma stratejileri üzerindeki olası etkilerini incelemek.	Araştırmacı	Üstbilişsel yazma stratejileri	ChatGPT	Sınıf içi yapay zekâ entegrasyonu	Üst bilişsel yazma stratejilerini etkilemiştir fakat bu stratejileri kullanma noktasında iki grup arasında fark oluşmamıştır.
Sezer (2024) Yüksek Lisans	ChatGPT ve öğretmen geri bildiriminin yazma yeterliliğini geliştirmedeki etkisinin incelenmek.	Araştırmacı	Yazma becerisi	ChatGPT	Sınıf içi yapay zekâ entegrasyonu	Yapay zekâ ve öğretmen geri bildirimi arasında yazma yeterliliğini geliştirme açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Öğrenciler öğretmen geri bildirimi almayı tercih etmişlerdir.
Kulaksız (2024) Yüksek Lisans	ChatGPT'nin yazma becerileri üzerindeki etkisini incelemek.	Belirtilmemiş	Yazma becerisi (tutarlılık, uyum, kelime bilgisi ve dil bilgisi)	ChatGPT	Sınıf içi yapay zekâ entegrasyonu	Yapay zekâ uygulamalarının yazma becerisini geliştirmede etkili olduğu belirlenmiş. Temel öğretim aracı yerine öğretmene destek olması vurgulanmaktadır.
Könez (2024)	Öğrencilerin yazma becerilerini arttırmak ve öğrenme deneyimlerini zenginleştirmek amacıyla yapay zekâ teknolojisinin nasıl kullanılabileceğini incelemek.	Araştırmacı	Yazma becerisi ve özerkliği	ChatGPT	Sınıf içi yapay zekâ entegrasyonu	Yazma becerisini geliştirmek için yapay zekâ destekli yansıtıcı günlüklerin benimsenmesi bazı avantajlar sunsa da öğrenen özerkliğinin tüm seviyelerini belirgin bir şekilde yükseltmediği gözlemlenmiştir.
Zenginaloğlu (2025)	Yapay zekâ destekli etkinliklerin kültürlerarası	Araştırmacı	Yazma becerisi, akademik	ChatGPT	Sınıf içi yapay zekâ entegrasyonu	Yazma becerisi, akademik başarı ve kültürlerarası farkındalıkta artış tespit edilmiş. Öğretmen

Doktora	farkındalık düzeyleri, yazma becerileri ve akademik başarıları üzerindeki etkisini incelemek.		başarı, kültürlerarası farkındalık			rehberliğinde kullanılabileceği tavsiye edilmiştir.
Ergün (2024) Yüksek Lisans	Yazma becerilerinin gelişiminde yapay zekâ uygulaması dönütünün ve akran dönütünün etkilerini ortaya çıkarmak.	Araştırmacı	Yazma becerisi	myEssai	Sınıf içi yapay zekâ entegrasyonu	Yapay zekâ uygulaması yazma becerileri üzerinde olumlu etki yaratmıştır.
Dal (2024) Yüksek Lisans	ChatGPT ile oluşturulan etkinliklerin 7.sınıf öğrencilerinin metin yazma, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisini ortaya koymak.	Araştırmacı	Yazma becerisi, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme	ChatGPT	Sınıf içi yapay zekâ entegrasyonu	Yazma becerisi, eleştirel ve yaratıcı düşünme anlamlı ölçüde farklılaşmıştır. Nitel bulgular da bu sonuçları desteklemektedir.
Ozan (2024) Yüksek Lisans	ChatGPT'nin lise öğrencilerinin yazma becerilerini geliştirmek için etkili bir yöntem olup olmadığına karar vermek.	Belirtilmemiş	Yazma becerisi	ChatGPT	Chatbot	Çalışmanın bulguları, öğrencilerin yazma görevlerine geri bildirim için ChatGPT kullanımının, geleneksel geri bildirimle kıyasla öğrencilerin yazma performansında daha önemli, tutarlı ve ani gelişmelere yol açabileceğini göstermiştir.
Akkuş (2024) Yüksek Lisans	ChatGPT'nin yazma becerilerine olan etkisini incelenmek.	Öğretmen	Yazma becerisi	ChatGPT	Sınıf dışı yapay zekâ kullanımı	Akademik yazma becerilerinin alt bileşenlerini oluşturan ana fikir, içerik, organizasyon, stil ve dilbilgisi doğruluğu boyutlarının gelişimi izlenmiş, yalnızca ana fikir bileşeninin istatistiksel anlamlılığa ulaştığı, diğer bileşenlerin ise küçük, orta düzeyde gelişmeler gösterdiği saptanmıştır.
Başer (2025) Yüksek Lisans	ChatGPT'nin yaratıcı yazma becerilerini geliştirip geliştiremeyeceğini belirlemek.	Araştırmacı	Yaratıcı yazma becerisi	ChatGPT	ChatGPT'yi etkili kullanım stratejileri	Deney grubunun kontrol grubuna kıyasla yaratıcı yazma becerilerinde istatistiksel olarak anlamlı bir gelişme olmuştur.

Tablo 2’de görüldüğü üzere incelenen 33 araştırmanın 27’sinde yapay zekâ uygulamalarının yabancı dil olarak İngilizce (Aslan, 2025; Koç, 2024; Yılmaz, 2024), 1’inde yabancı dil olarak Fransızca öğrenenlerin temel dil becerilerine etkisi incelenmiştir. Lisansüstü tezlerin 3’ünde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, 2’sinde ise ana dili olarak Türkçe öğretimi gerçekleştirilen çalışma grupları tercih edilmiştir. Bu nedenle araştırmaların 27’si YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde İngilizce olarak yayımlanmıştır. Araştırmaların amaç cümleleri dikkate alındığında büyük çoğunluğunun herhangi bir yapay zekâ uygulamasıyla belirlenen dil becerisini geliştirmeyi veya yapay zekâ uygulamasının dil becerisine etkisini incelenmeyi (n=26) amaçladığı, sayıca az bir kısmının ise yapay zekâ destekli model, etkinlik veya tasarım geliştirildiği (n=7) görülmektedir.

Yapay zekânın etkisini incelemeye yönelik geliştirilen müdahale programlarının kimin tarafından uygulandığı bilgisi birçok tezde açık bir şekilde yer almamakla birlikte 19’unda müdahalenin araştırmacı tarafından gerçekleştirildiği (Aydın, 2025; Başer, 2025; İskender Topaloğlu, 2025) 4’ünde araştırmayı gerçekleştirenin dışında bir uygulayıcı tercih edildiği (Akkuş, 2025; Erol, 2025; Yılmaz, 2024), 10’unda ise belirtilmediği (Kulaksız, 2024; Ozan, 2024) tespit edilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen tezler bağımlı değişkenler açısından analiz edildiğinde ise 15 araştırmanın tek bir bağımlı değişkene odaklandığı (Başer, 2025; Ergün, 2024; Sezer, 2024) 18 araştırmanın ise birden fazla değişkeni ele aldığı görülmektedir (Akkaya, 2025; Dal, 2024; Könez, 2024). Bu bağımlı değişkenlerin büyük bir kısmı (n=20) yazma becerisidir. Yazma becerisinden sonra en fazla konuşma becerisi (n=8) bağımlı değişken olarak araştırmalarda yer almış, okuma (n=2) ve dinleme becerisi (n=1) en az tercih edilen beceriler olmuştur. Yapay zekâ uygulamalarının birden fazla bağımlı değişkene etkisini inceleyen araştırmalar ise eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme (Dal, 2024), akademik başarı, kültürlerarası farkındalık (Zenginaloğlu, 2025), yazma özerkliği (Könez, 2024), yazma tutumu (Sirkecioğlu, 2025), yazma motivasyonu (Karabulut, 2024), sosyal duygusal yeterlilikler, öz saygı (Eden, 2025), konuşma kaygısı, konuşma öz yeterliği (İskender Topaloğlu, 2025), dijital okuryazarlık (Taşdemir, 2025), iletişim kurma isteği, öğrenen özerkliği (Kurt, 2025) ve yapay zekâ okuryazarlığı (Yavuz, 2025) değişkenlerini araştırma kapsamında incelemişlerdir.

Araştırmaların büyük bir çoğunluğunda bağımlı değişken üzerinde ChatGPT (n=21) adlı yapay zekâ uygulamasının çeşitli açılardan etkisinin araştırıldığı görülmektedir. Birden fazla yapay zekâ aracının dil becerilerine etkisini değerlendiren araştırma sayısı 4’tür fakat bu araştırmalarda da kullanılan araçlar arasında ChatGPT’nin yer aldığı belirlenmiştir (Karabulut, 2024; Sirkecioğlu, 2024). ChatGPT dışında farklı bir yapay zekâ uygulamasının etkisini değerlendiren çalışmaların sayısının ise 7 olduğu görülmektedir (Eden, 2025; Ergün, 2024; Yavuz, 2023). Araştırmalarda ChatGPT dışında Grammarly, myEssai, CopyAI, Hyperwrite, Gemini, Copilot, MirrorThink AI, IdeaGenerator AI, Textero AI, Grok, CallAnnie, ELSA, Replika, SpeechGen.IO ve GABBY yapay zekâ araçları kullanılmıştır. Bu araçlardan sadece GABBY araştırmacı tarafından geliştirilen yapay zekâ aracıdır. Diğer araçlar açık erişim olarak kullanıcılara sunulmaktadır.

Araştırma kapsamına dâhil edilen lisansüstü tezlerin kullandıkları strateji/teknik/model incelendiğinde ise 8 araştırmanın yapay zekâ robutu/chatbot kullanarak ilgili dil becerisine olan etkiyi değerlendirdiği görülmektedir (Akkaya, 2025; Aslan, 2025; Karabulut, 2024). Lisansüstü tezlerin 9’unda sınıf içi yapay zekâ entegrasyonunun uyguladığı (Berk, 2024; Kulaksız, 2024; Sezer, 2024); 1’inde ise sınıf dışı yapay zekâ entegrasyonu (Akkuş, 2024) gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Yapay zekâ uygulamalarını kullanarak tasarım, model, etkinlik, strateji veya eğitim planlaması yapan araştırma sayısı 11’dir (Erol, 2025; Küpçü, 2025; Lök, 2025; Yavuz,

2025). Diğer 4 araştırma ise yapay zekâ uygulaması kullanarak kullanılan yapay zekâ aracının etkinliğini değerlendirmiştir (Aybat, 2025; Taşdemir, 2025).

Yapay zekâ uygulamalarının dil becerilerine etkisini inceleyen araştırma sonuçları değerlendirildiğinde yapay zekâ uygulamalarının bağımlı değişkenlerin tümünde olumlu etki yarattığı belirtilen lisansüstü tez sayısı 19'dur (Başer, 2025; Küpçü, 2025; Lök, 2025; Ozan, 2024; Yavuz, 2025). Yapay zekâ uygulamalarının bağımlı değişken üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı etkisinin olmadığını tespit eden araştırma sayısı ise 8'dir (Akkaya, 2025; Karabulut, 2024; Sezer, 2024). Bağımlı değişkenlerin bir kısmında etkili bir kısmında etkisiz olduğunu belirten lisansüstü tez sayısı ise 6'dır (Akkuş, 2024; Aydın, 2025; Könez, 2024).

3. Sonuç ve Tartışma

Yapay zekâ uygulamalarının temel dil becerilerine etkisini inceleyen araştırmaların 2023-2025 yılları arasında yayımlandığı, 2023 yılında tek bir lisansüstü tezin olduğu görülmektedir. 2023 yılında tek bir çalışmanın yayımlanmış olması ChatGPT gibi kolay ulaşılabilir bir yapay zekâ aracının 2022 yılının sonunda kullanıcı erişimine açılmasıyla (Rudolph vd., 2023; Zhang vd., 2022) açıklanabilir. Eğitimde yapay zekâ kullanımının izleri elbette 1990'lı yılların sonlarına (Anderson vd., 1995) hatta 1970'li yıllara (Carbonell, 1970) kadar sürülebilir fakat yapay zekânın yaygın kullanımı ChatGPT'nin kullanıcılara sunmasıyla gerçekleşmiştir. Bu nedenle de Türkiye'de ilk lisansüstü araştırmanın 2023 yılında gerçekleştirilmiş olması gayet tabii bir durum olarak değerlendirilebilir. Ulaşılan lisansüstü tezlerin çok büyük bir çoğunluğunun (n=30) yüksek lisans tezi olması da benzer bir şekilde yapay zekâ uygulamalarının açık erişim olarak yaygınlaşmasının henüz çok yeni olmasıyla açıklanabilir. Çalışma grubu başlığında da belirtildiği üzere YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde hazırlanmakta olan tezler arasında yapay zekânın herhangi bir temel dil becerisine etkisini inceleyen pek çok doktora tezinin olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. İlerleyen yıllarda bu alanda daha kapsamlı çalışmaların yayımlanması beklenmektedir.

İncelenen araştırmaların hedef dilleri değerlendirildiğinde 33 araştırmanın 27'sinde yapay zekâ uygulamalarının yabancı dil olarak İngilizce (Aslan, 2025; Koç, 2024; Yılmaz, 2024), 1'inde yabancı dil olarak Fransızca öğrenenlerin temel dil becerilerine etkisi incelenmiştir. Lisansüstü tezlerin 3'ünde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, 2'sinde ise ana dili olarak Türkçe öğretimi gerçekleştirilen çalışma grupları tercih edilmiştir. Bu araştırmaların birçoğunda (n=25) ChatGPT'nin kullanıldığı görülmektedir. Alan yazını incelendiğinde de özellikle söz konusu uygulamanın ilk versiyonlarındaki Türkçe dil desteğinin kısmi yetersizlikler barındırdığı dikkat çekmektedir. Söz gelimi ChatGPT'nin Türkçe olarak oluşturduğu kompozisyonlarda söz dizimsel açıdan bazı hataların bulunması (Coşar, 2025), Türkçe metin oluşturma başarısının %50 düzeyinde bir başarı elde etmesi (Katı & Can, 2024) yapay zekânın aktif kullanımı varsayıldığında erken tarihli sayılabilecek lisansüstü tezlerde İngilizce temel dil becerileri üzerine odaklanılmasını anlamlı kılmaktadır. Diğer taraftan Türkçe temel dil becerilerine ilişkin gerçekleştirilmiş lisansüstü tezlerin sayısının yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında 3, ana dili olarak Türkçe öğretimi alanında 2 olması yapay zekâ uygulamalarının Türkçe öğretimi bağlamında yeterli düzeyde araştırılmadığını göstermektedir. Bu bulgunun eğitimde teknolojik materyallerin dil becerilerine etkisini araştıran çalışmalarla da paralellik gösterdiği görülmektedir. Nitekim teknolojik materyal kullanımının dil becerilerine etkisini inceleyen araştırmaların da daha çok yabancı dil öğretimi veya ikinci dil öğretiminde gerçekleştirildiği dikkat çekmektedir (Kaldırım & Tavşanlı, 2021). Diğer taraftan İngilizce temel dil becerilerini konu alan araştırmaların çalışma gruplarının büyük bir çoğunluğunun üniversite öğrencileri

olduğu belirlenmiştir. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda sınırlı sayıda araştırmancın gerçekleştirilmiş olması yapay zekâ uygulamalarının yüksek öğretim ve yetişkin eğitiminde daha hızlı bir geliş kaydettiğini göstermektedir. Bu durumun temel sebeplerinden bazıları öğrencilerin teknolojiye erişimleri, okullarda mobil teknolojilerin derslerde kullanımı ve öğrencilerin kendine ait mobil teknolojilerinin olup olmama durumlarıdır. Kırıcı'nın (2024) çalışmasında da görüldüğü üzere özellikle Millî Eğitim Bakanlığına bağlı küçük yaş gruplarının olduğu sınıflarda mobil teknolojilere erişimin bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu nedenle yayımlanan tezlerin birçoğunun yoğun telefon, tablet veya bilgisayar kullanımı gerektirdiği düşünüldüğünde üniversite öğrencileri ile çalışmalarını yürütmüş olmaları doğal bir eğilim olarak yorumlanabilir. Fakat özellikle teknoloji ile büyüyen bir neslin öğrenme faaliyetlerinin yapılandırılmasında teknolojinin entegrasyonu oldukça önemli bir konudur. Söz konusu yaş grubuna yönelik gerçekleştirilecek araştırmaların artırılmasının yapay zekâ ve eğitim uygulamalarının geleceği için önemli veriler sağlayacağı düşünülmektedir.

İncelenen lisansüstü tezleri beceri alanları incelendiğinde yazma becerisinin (n=20) belirgin biçimde daha fazla araştırmaya konu olduğu, bu beceriyi konuşma becerisinin takip ettiği (n=8) ve dinleme ile okuma becerilerinin az sayıdaki araştırmancın bağımlı değişkenini oluşturduğu belirlenmiştir. Yapay zekâ uygulamaları yazma becerisi kazandırılma sürecinde kullanıcılarına çeşitli fırsatlar sunmaktadır. Yazma fikri üretme, metnin taslağını oluşturma, metni yapılandırma, dil bilgisel geri bildirimde bulunma ve düzenleme gibi pek çok özelliği sayesinde öğrencilerin yazma faaliyetlerini yapılandırmaktadır (Altun, 2024; Kasneci vd., 2023; Kökçü & İpek, 2025). Bu özelliklerinin yanı sıra öğrencilerin metabiliş farkındalıklarını, üstbilişsel yeterliliklerini, motivasyonlarını ve öz düzenleme becerilerini de güçlendirmektedir (Çetin vd., 2025; Kologlugil, 2025; Lai, 2025). Tüm bu etkenler dikkate alındığında yapay zekâ uygulamalarının sunmuş olduğu kolaylıkların yazma becerisinin bağımlı değişken olarak araştırmalarda yer alma olasılığını artırdığı söylenebilir. Uluslararası alan yazını incelendiğinde de Türkiye'de gerçekleştirilen araştırmalarla paralel olarak yapay zekâ araçlarının yazma becerisi üzerine etkilerine yoğunlaşıldığı görülmektedir (Annie Limiya & Prasant Kumar, 2025). Karagöl ve Yıldırım'ın (2025) gerçekleştirmiş olduğu araştırma sonuçları incelendiğinde lisansüstü araştırmalardaki bu eğilimin Türkçe eğitimcilerinin görüşlerine de yansıdığı görülmektedir. Okuma ve dinleme becerisinin ise yapay zekâ uygulamalarının etkisinin araştırıldığı lisansüstü tezlerde ihmal edildiği söylenebilir. Özellikle dinleme becerisi dikkate alındığında genel araştırmaların seyri ile paralel bir çizgide olduğu söylenebilir. Nitekim alan yazınında dinleme becerisinin ihmal edildiği farklı araştırmacılar tarafından ifade edilmektedir (Melanlıoğlu, 2011; Mutlu & Yurt, 2019; Özbay & Melanlıoğlu, 2012).

Araştırmancın bir diğer önemli bulgusu ise yayımlanmış olan tezlerin 19'unda müdahalenin araştırmacı tarafından uygulanmış olmasıdır. Tezlerin 4'ünde ise müdahalenin öğretmen veya öğretim elemanı tarafından uygulandığı bilgisi yer alırken 10'unda net bir bilginin verilmediği görülmektedir. Araştırmaların büyük bir çoğunluğunda müdahalenin araştırmacı tarafından uygulanmış olması iç geçerliği olumsuz etkileyen olası etkenlerden kaçınılmadığını, beklenti yanlılığı ve araştırmacı etkisi gibi araştırmancın geçerlik ve güvenilirliğine etki edecek unsurlara yönelik yeterli önlemin alınmadığını göstermektedir. Bilimsel araştırmalarda müdahale uygulamasının araştırmacı tarafından yürütülmesi kasıtlı veya kasıtsız yönlendirmelere neden olarak Rosenhalt ve Jacobson'un (1968) ifade ettiği üzere beklenti etkisinin oluşmasına sebep olabilir. Diğer taraftan 10 lisansüstü tezde açık bir biçimde belirtilmemiş olması araştırma şeffaflığının çalışmalara eksik bir şekilde yansıtıldığını göstermektedir. Alan yazınındaki birçok araştırmacı (Cohen vd., 2018; Shadish vd., 2002),

içerisinde müdahale barındıran araştırmalarda yöntemsel açıklığın ve uygulama sürecine ilişkin ayrıntılı bilgi sunumunun yanlılığın önüne geçebilmek için önemli bir gösterge olduğunu ifade etmektedir.

Lisansüstü araştırmaların sonuçları incelendiğinde yapay zekâ uygulamasının/larının dil becerilerine etkisini değerlendiren 19 araştırmanın bağımlı değişken üzerinde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde ettiği, 8 araştırmanın anlamlı etkiye ulaşamadığı, 6 araştırmanın ise bağımlı değişkenlerin bir kısmında anlamlı etkiye ulaştığı belirlenmiştir. Yapay zekâ uygulamalarının dil becerileri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşan araştırma sonuçları yapay zekânın öğrencilere geri bildirim verme, öğrenen motivasyonunu artırma, aktif katılımı destekleme, metin üretimi gibi bir dizi etkinlikle dil becerilerini desteklediği sonucuna ulaşan uluslararası alan yazınındaki çalışmalarla paralellik göstermektedir (Alvarado & Andrade, 2025; Annie Limiya & Prasant Kumar, 2025; Lai, 2025). Diğer taraftan uygulama süreçlerinin bağımlı değişken üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşan 8 araştırma incelendiğinde genel olarak uygulama süreçlerinin kısa olduğu, müdahalenin içeriğinde tek bir yapay zekâ aracı olduğu ve müdahale sürecinin tasarım üzerine inşa edilmesinin aksine bağımsız değişken olarak belirlenen aracın doğrudan etkisine ilişkin olduğu görülmektedir. Fakat bilinmektedir ki deneysel araştırmalarda araştırma sonuçları deney koşullarının titizlikle yürütülmesi, değişkenlerin araştırmanın amacına uygun olarak belirlenmesi, müdahale tasarımının amacına uygun nitelikte olması ve uygulama süresinin deney sonuçlarına yanlı etki oluşturmayacak biçimde belirlenmesi oldukça önemlidir (Cohen, 2018; Creswell, 2009; Shadish vd., 2002). Diğer taraftan bazı araştırmacılar yapay zekâ uygulamalarının etkili olduğunu fakat tek başına öğretim sürecinin temelinde yer almaması gerektiğini, öğretmen rehberliğinde kullanılmasının daha uygun olduğunu (Zenginaloğlu, 2025) veya öğretmen destek aracı olarak kullanılmasını öğrenme ortamına katkı sağlayacağını vurgulamaktadır (Kulaksız, 2024). Alan yazınındaki mevcut araştırma sonuçları incelendiğinde de bu çıkarımları destekleyen pek çok araştırmanın olduğu görülmektedir (Guzmán Alvarado & Naranjo Andrade, 2025; Jantakoon vd., 2025; Tan vd., 2025).

Kaynaklar

- *Akkaya, Z. Ç. (2025). *Exploring ai-chatbot feedback in EFL writing instruction: A mixed-methods study on writing achievement, writing self-efficacy, and student perceptions* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- *Akkuş, S. (2024). *The impact of using ChatGPT as an extramural tool on university students' academic writing achievement* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Akyel, Y., & Tur, E. (2024). Yapay zekanın potansiyelinin ve eğitim bilimlerindeki uygulamalarının araştırılması ve araştırmalarda beklentiler, zorluklar ve gelecek yönelimleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 1-1.
- Altun, E. (2024). Yapay zekâ ve pedagoji: Eğitimde fırsatlar ve zorluklar. *Dijital Teknolojiler Ve Eğitim Dergisi*, 3(1), 80–95. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12637335>
- Anderson, J. R., Corbett, A. T., Koedinger, K. R., & Pelletier, R. (1995). Cognitive tutors: Lessons learned. *The Journal of the Learning Sciences*, 4(2), 167–207. https://doi.org/10.1207/s15327809jls0402_2

- Annie Limiya VG., & Prasant Kumar, NS, (2025). Generative artificial intelligence in enhancing English language skills: a systematic review. *Studies in Media and Communication*, 13(4).
- *Aslan, B. (2025). *The contribution of AI voice-based chatbots to listening comprehension skills and interactive listening strategies of high school EFL learners* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- *Aybat, G. (2025). *The impact of AI-assisted speaking practice on foreign language speaking anxiety* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- *Aydemir, E. C. (2025). *Improving young adult efl students' speaking skills through an artificial intelligence chatbot: Quasi-experimental study* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- *Aydın, S. (2025). *The impact of artificial intelligence-based feedback on students' self-efficacy in academic writing classes* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul.
- *Aydın, Z. B. (2025). *An ai-enhanced social-emotional learning model for improving academic English writing performance through diary keeping and ai feedback* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- *Ballıdağ, M. (2024). *The impact of AI-based chatbots on speaking anxiety among EFL learners* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul.
- *Başer, M. G. (2025). *The chatgpt impact: Creative writing skill development in college students* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- *Berk, E. H. (2024). *The impact of artificial intelligence-powered writing assistance systems on metacognitive writing strategies in the EFL learning context* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul.
- Bozkurt, A. (2023). Generative artificial intelligence (AI) powered conversational educational agents: The inevitable paradigm shift. *Asian Journal of Distance Education*, 18(1).
- Boztepe, C. (2025). Eğitimde yapay zekâ uygulamaları: fırsatlar, sınırlılıklar ve etik tartışmalar. *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 98-121. <https://doi.org/10.71272/debder.1706141>
- Carbonell, J. R. (1970). AI in CAI: An artificial-intelligence approach to computer-assisted instruction. *IEEE Transactions on Man-Machine Systems*, 11(4), 190–202. <https://doi.org/10.1109/TMMS.1970.299942>
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education (8th ed.)*. Routledge.
- Coşar, A. M. (2025). Söz dizimi açısından ChatGPT'nin Türkçesine bir bakış. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(48), 377-389. <https://dx.doi.org/10.21550/sosbilder.1568554>
- Creswell, J. W. (2009). *Research design qualitative quantitative and mixed methods approaches* (3th ed.). Sage

- Çetin, T. A. N., Şanlı, Ö., Aydoğan, H., Soysanoglu, S., & Zanjani, S. (2025). İngiliz edebiyatı ve dilbilimi öğretiminde yapay zeka destekli yazma ve öz düzenleme. *The Journal of Social Sciences*, 78(78), 26-37.
- *Dal, M. (2024). *Yapay zekâ tabanlı ChatGPT'ye dayalı oluşturulan etkinliklerin 7. sınıf öğrencilerinin metin yazma, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muş Alparslan Üniversitesi, Muş.
- Dal, M., & Tunagür, M. (2025). Yapay zeka tabanlı Chatgpt'ye dayalı etkinliklerin 7. Sınıf öğrencilerin metin yazma, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(29), 382-395. <https://doi.org/10.29029/busbed.1621042>
- Delfin, J. O., Guerrero, R. M., Maghamil, M. C., & Toylo, M. D. (2025). Chatgpt and writing skills: the college of education experience. *Journal of English Language Teaching and Applied Linguistics*, 7(3), 129-142.
- Doğan, M., Celik, A., & Arslan, H. (2025). AI in higher education: Risks and opportunities from the academician perspective. *European Journal of Education*, 60(1),
- Dwivedi, Y. K., Hughes, L., Ismagilova, E., Aarts, G., Coombs, C., Crick, T., ... & Williams, M. D. (2021). Artificial Intelligence (AI): Multidisciplinary perspectives on emerging challenges, opportunities, and agenda for research, practice and policy. *International journal of information management*, 57, 101994.
- *Eden, Ö. (2025). *Investigating the effectiveness of an AI-feedback tool in enhancing EFL writing skills and students' perceptions towards ai-feedback* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Er, O. & Alyılmaz, S. (2022). *Web 2.0 Araçları ile Kültür Destekli Yabancılar Türkçe Öğretimi*. Duvar Yayınları, İzmir.
- *Ergün, B. (2024). *Yabancı dil öğretiminde yapay zeka ve akran dönütünün öğrencilerin yazma becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- *Erkan, E. (2025). *Investigating the impact of AI-assisted writing teaching on student writing outcomes* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- *Erol, M. (2025). *Transforming english writing skills with AI: Chatgpt's mediating effect on strategy use* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Guzmán Alvarado, M. V., & Naranjo Andrade, S. S. (2025). The impact of artificial intelligence on English language learning: a systematic review of tools, methods, and outcomes in language skills. *Runas. Journal of Education and Culture*, 6(12), e250287. <https://doi.org/10.46652/runas.v6i12.287>
- İncemen, S., & Öztürk, G. (2024). Farklı eğitim alanlarında yapay zekâ: Uygulama örnekleri. *International Journal of Computers in Education*, 7(1), 27-49.
- *İpek, N. (2025). *The impact of AI-assisted translanguaging pedagogy on English as a foreign language learners' writing competence* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.

- *İskender Topaloğlu, M. E. (2025). *Yapay zekâ destekli uyarlanabilir öğrenme ortamının yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde telaffuz becerisine, konuşma kaygısına ve öz yeterliğe etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Jantakoon, T., Jantakun, T., Jantakun, K., Pongpanich, W., Pasmala, R., Wannapiroon, P., & Nilsook, P. (2025). The effectiveness of artificial intelligence in English instruction for speaking and listening skills: A meta-analysis. *Contemporary Educational Technology*, 17(4), ep596.
- Kaldırım, A., & Tavşanlı, Ö. F. (2021). A thematic review of using digital teaching technologies in Turkish language teaching. *Journal of Educational Technology and Online Learning*, 4(2), 70-95. <https://doi.org/10.31681/jetol.898014>
- *Karabulut, E. (2024). *Analysing the effects of AI-powered chatbots on the writing skills of English preparatory class students: An experimental study* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Karagöl, E., & Yıldırım, D. (2025). Türkçe eğitiminde yapay zekâ kullanımı: Türkçe eğitimcileri yapay zekâ hakkında ne düşünüyor? *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 13(2), 356-374. <https://doi.org/10.16916/aded.1611540>
- Kasneci, E., Sebler, K., Küchemann, S., Bannert, M., Dementieva, D., Fischer, F., ... & Kasneci, G. (2023). ChatGPT for good? On opportunities and challenges of large language models for education. *Learning and individual differences*, 103, 102274.
- Katı, T. N., & Can, U. (2024). Yapay zekâ ile üretilen metinlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma becerisine yönelik kullanılabilirliği: Chatgpt-3.5 örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 538-569. <https://doi.org/10.17679/inuefd.1415303>
- Khampusaen, D. (2025). The impact of chatgpt on academic writing skills and knowledge: an investigation of its use in argumentative essays. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 18(1), 963-988.
- Kırcı, A. (2024). *Dijital öğretim materyalleri ile tasarlanmış ders etkinliklerinin okuduğunu anlama ve eleştirel düşünme becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- *Koç, F. Ş. (2024). *The development of listening and speaking skills in EFL via an artificially intelligent chatbot application: A quasi-experimental design study* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Kologlugil, S. (2025). Yapay zekâ ve yükseköğrenimin dönüşümü. *Social Review of Technology and Change*, 3(1), 1-14.
- Kökçü, Y., & İpek, Y. (2025). Yazma becerisinin geliştirilmesinde dijital dönüşüm çağı: Web 2.0 ve yapay zekâ araçları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 705-722. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.1539909>
- *Könez, S. (2024). *Empowering learner autonomy for developing writing skills through ai-enhanced reflective journals* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul.

- *Kulaksız, G. C. (2024). *Artificial intelligence-based language modelling: The effect of ChatGPT application on writing skills in the context of teaching English as a foreign language* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa
- *Kurt, T. İ. (2025). *The impact of an artificial intelligence chatbot on Turkish EFL learners' foreign language anxiety, foreign language speaking anxiety, willingness to communicate, and learner autonomy levels: A quasi-experimental study* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- *Küpçü, M. Ç. (2025) *Examination of deep learning artificial intelligence language models in high school level English teaching on students' knowledge of speaking* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Lai, Z. C. C. (2025). The impact of AI-assisted blended learning on writing efficacy and resilience. *International Journal of Computer-Assisted Language Learning and Teaching (IJCALLT)*, 15(1), 1-21.
- Llerena-Izquierdo, J., & Ayala-Carabajo, R. (2025). Ethics of the use of artificial intelligence in academia and research: the most relevant approaches, challenges and topics. *Informatics*, 12(4), 111. <https://doi.org/10.3390/informatics12040111>
- *Lök, E. (2025). *Yapay zeka destekli P4C uygulamalarının okuduğunu anlama becerileri ve okuma motivasyonu üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Melanlıoğlu, D. (2011). İlköğretim Türkçe öğretim programının “dinleme türleri” bakımından değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 65-78.
- Mutlu, H. H., & Yurt, E. E. (2019). 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin öğrenme alanlarına dağılımının incelenmesi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 469-474.
- *Ozan, O. (2024). *Employing chatgpt to improve high school students' writing skills by providing feedback on topic-specific writing tasks* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Özbay, M. & Melanlıoğlu, D. (2012). Türkçe öğretim programlarının dinleme becerisi bakımından değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 7(1), 87-97.
- *Özdemir, D. (2025). *The impact of ai-assisted collaborative academic writing instruction with custom gpts on EFL learners' motivation and academic writing performance* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Qian, Y. (2025). Pedagogical applications of generative ai in higher education: a systematic review of the field. *TechTrends*, 1-16.
- *Sezer, H. (2024). *Is artificial intelligence the new writing teacher? A comparison of ChatGPT feedback and teacher feedback on writing proficiency in Turkish EFL classrooms* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Shadish, W. R., Cook, T. D., & Campbell, D. T. (2002). *Experimental and quasi-experimental designs for generalized causal inference*. Houghton Mifflin.

- *Sirkecioğlu, İ. (2025). *Analyzing the impact of AI tools on academic writing proficiency and attitudes among B2-level english learners* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Şenyaman, G. (2023). Arapça yabancı dil öğretiminde yapay zekânın geleceği: ChatGPT örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (33), 1057-1070.
- Şimşek, Ö. (2025). Yapay zekânın dil öğrenme süreçlerinde kullanımına genel bakış. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 118–130. <https://doi.org/10.55008/te-ad.1567106>
- Tan, L. Y., Hu, S., Yeo, D. J., & Cheong, K. H. (2025). Artificial intelligence-enabled adaptive learning platforms: a review. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 100429.
- Tan, X., Cheng, G., & Ling, M. H. (2025). Artificial intelligence in teaching and teacher professional development: A systematic review. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 8, 100355. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2024.100355>
- *Taşdemir, M. (2024). *An investigation of ai chatbots on EFL high-school learners' speaking proficiency, anxiety, motivation and digital literacy* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2025, 1 Ekim). Yapay zeka istatistikleri, 2025. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yapay-Zeka-Istatistikleri-2025-57945>
- Wang, S., Wang, F., Zhu, Z., Wang, J., Tran, T., & Du, Z. (2024). Artificial intelligence in education: A systematic literature review. *Expert Systems with Applications*, 252, 124167.
- *Yavuz, C. (2025). *Enhancing reading and writing skills of EFL learners through a suggested artificial intelligence literacy development model* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara
- *Yavuz, Ö. (2023). *Diyalog bazlı yapay zekâ ve yabancı dil: Konuşma öğretimi sürecinde bir model* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- *Yılmaz, Ö. K. (2024). *The impact of the use of artificial intelligence-generated materials on reading motivation among EFL learners* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul.
- *Zenginaloğlu, K. (2025). *Yapay zekâ destekli etkinliklerin kültürlerarası farkındalık, Fransızca yazma becerisi ve akademik başarıya etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Extended Abstract

The integration of artificial intelligence (AI) applications into daily life became widespread with the launch of ChatGPT in late 2022 (Rudolph et al., 2023; Zhang et al., 2022), and its increasing impact on educational activities has developed accordingly. However, the use of AI in educational practices dates back long before this period. It is possible to trace the roots of AI-supported education back to the 1970s (Carbonell, 1970). During the 1980s and 1990s, studies focused on incorporating AI applications based on problem-solving strategies into instructional processes (Anderson et al., 1995). These developments provide important insights both for understanding the historical trajectory of AI in education and for recognizing the pedagogical transformation it has undergone. As emphasized by many researchers, AI is not merely a mechanism that produces automated repetitions; when integrated into learning

environments, it becomes a tool that adapts to learner profiles, enhances learning performance, supports cognitive and affective skills, and offers significant pedagogical opportunities (Boztepe, 2025; İncemen & Öztürk, 2024; Tan et al., 2025; Wang et al., 2024). Despite not having a century-long history, the rapid advancement of AI has enabled the emergence of more effective and learner-centered AI-based applications.

A systematic analysis of graduate theses examining the effects of artificial intelligence (AI) applications on core language skills can be considered a necessity in order to identify the current state of AI use in this field, which has been gaining increasing importance. Evaluating these theses in terms of the educational level at which they were conducted, the methods they adopted, the language skills targeted as the area of implementation, their aims, strategies employed, the AI tools used, and their findings in a holistic manner enables the visibility of the development and tendencies in the field. Such an analysis is significant not only for revealing the current position of AI within the national literature but also for determining the extent to which it aligns with the international body of research.

In this study, a descriptive content analysis method was employed to systematically compile and examine research in which artificial intelligence (AI) applications were used in the instruction of core language skills. Descriptive content analysis refers to the detailed examination of studies conducted on a clearly defined topic (Ültay et al., 2021). This approach is particularly suitable for presenting a broad and holistic picture of the field by analyzing and reporting the data within predetermined themes (Yıldırım & Şimşek, 2021). Moreover, it provides a comprehensive framework for researchers who aim to conduct further studies in the area, helping to identify trends within the related research field (Miles et al., 2014). Accordingly, in this study, descriptive content analysis was selected to determine the overall tendencies of research focusing on the effects of AI applications on basic language skills.

An examination of the graduate theses included in the scope of this study reveals that they were published between 2023 and 2025. Of these studies investigating the effects of artificial intelligence (AI) applications on core language skills, 30 were conducted at the master's level, while 3 were doctoral dissertations. The fact that most of the studies were carried out at the master's level appears to be parallel to the rapid expansion and widespread adoption of AI applications. Indeed, the dissertation process at the doctoral level is considerably longer. Moreover, a search conducted under the "ongoing theses" section of the Council of Higher Education (YÖK) National Thesis Center indicates that several doctoral dissertation titles focusing on the effects of AI on language skills are currently in progress during 2024–2025. Based on these findings, it can be anticipated that the number of doctoral dissertations in this field will increase in the coming years. In terms of dependent variables, 20 theses focused on writing skills, 8 on speaking skills, 2 on reading skills, and 1 on listening skills. Additionally, in one study reading and writing skills were examined together, and in another speaking and listening skills were jointly addressed as the dependent variable. When the study groups of the graduate theses were analyzed, it was found that 9 studies were conducted with language course learners, 17 with university students, and 7 with students in schools affiliated with the Ministry of National Education. Among the studies carried out with language learners, 3 were at B2 level, 2 at B1 level, 2 at A2 level, and 1 at A1 level. Of the theses conducted in Ministry-affiliated schools, 5 were implemented at the high school level and 2 at the middle school level. Considering the participant numbers, it was observed that the majority of the studies were conducted with groups of fewer than 50 participants.

It was observed that the studies examining the effects of artificial intelligence (AI) applications on core language skills were published between 2023 and 2025, with only one graduate thesis dated 2023. When the target languages of the examined studies were evaluated, it was found that in 27 out of 33 studies, AI applications were implemented for English as a foreign language (Aslan, 2025; Koç, 2024; Yılmaz, 2024), while one study focused on French as a foreign language. Additionally, three theses were conducted within the context of teaching Turkish as a foreign language, and two within teaching Turkish as a first language. A notable finding is that ChatGPT was employed in the majority of these studies (n=25). Regarding the skill areas addressed, writing skills appeared to be the most frequently investigated (n=20), followed by speaking skills (n=8), while listening and reading skills were found to be the dependent variables in a limited number of studies. Another important result revealed that in 19 of the published theses, the instructional intervention was implemented directly by the researcher. In four theses, the intervention was carried out by a teacher or instructor, whereas in ten studies no clear information was provided regarding the practitioner. The findings further indicate that, among the studies evaluating the effects of AI applications on language skills, 19 reported statistically significant improvements in the dependent variables, eight found no significant effect, and six reported partial significance in some variables.

